

28.11.2014

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
Yksityisoikeuden yksikkö

Lausuntopyyntönnne 13.11.2014, OM 15/41/2014

LAUSUNTO ÄITIYSLAKITYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Väestörekisterikeskus esittää pyydettyä lausuntonaan äitiyslakityöryhmän mietinnöstä seuraavaa:

Väestörekisterikeskuksen näkemyksen mukaan ehdotuksen suhde isyyslainsäädännön sekä transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain valmisteltavana oleviin muutosesityksiin tulee selvittää tarkemmin. Uudet säännökset saattavat käytännössä aiheuttaa ennakoimattomia tilanteita väestötietojärjestelmään tehtävien merkintöjen kannalta. Tästä syystä lakien kokonaisuuden on oltava yksiselitteinen erityisesti sen suhteen, miten oikeudellisen äitiyden tai isyyden muutokset sekä äidin tai isän sukupuolen vahvistaminen vastakkaiseen sukupuoleen eri tilanteissa vaikuttavat väestötietojärjestelmään tehtäviin merkintöihin ja niiden tekemisen edellytyksiin sekä mahdollisesti tietojen luovutukseen.

Väestötietojärjestelmään tehtävien merkintöjen julkisen luotettavuuden näkökulmasta tulisi olla laissa yksiselitteisesti säädetty, voidaanko sukupuolen vahvistamisen jälkeen henkilölle merkitä oikeudellisesta sukupuolesta poikkeava äitiys tai isyys. Transsukupuolisten henkilöiden vanhemmuusmerkintöjen korjaaminen oikeudellisen sukupuolen mukaiseksi on kuitenkin katsottu jäävän työryhmän tehtäväänsä ulkopuolelle ja työryhmä on katsonut tarkoituksenmukaisemmaksi säätää asiasta transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisen yhteydessä. Väestörekisterikeskuksen tehtävien kannalta olisi siis ehdottoman tärkeää, että mainitut muutosesitykset valmisteltaisiin yhdessä ja saatettaisiin voimaan samanaikaisesti.

Tietojen luovuttamisen osalta Väestörekisterikeskus ei näe lähtökohtaisesti syytä tietojen salaamiseen lapsen vanhempien tietojen osalta, kuten ei parisuhdetietojen osalta muutoinkaan. Kahden äidin tai kahden isän tilanteessa myös tieto henkilöiden seksuaalisesta suuntautuneisuudesta on luonnollisesti arvattavissa. Sen sijaan työryhmän mietinnön mukaan äitiyden toteaminen ei edellyttäisi sitä, että lapsen synnyttänyt henkilö on sukupuoleltaan nainen, mikä mahdollistaisi siis ehdotetussa muodossaan äitiyden toteamisen niissäkin tilanteissa, joissa lapsen synnyttänyt henkilö on oikeudelliselta sukupuoleltaan mies. Väestötietojärjestelmän merkinnöillä vanhemmuudesta ei kuitenkaan pitäisi voida päätellä henkilön transseksuaalisuutta ja siksi sääntelyn tulisi tunnistaa arkitodellisuudessa esiintyvät tilanteet väestötietojärjestelmän tietoja käytettäessä. Mikäli tietojen luovutuksen osalta joudutaan rakentamaan monimutkaisia rajoituksia eri tarkoituksiin, sillä on myös tietojärjestelmäkustannuksia lisäävä vaikutus. Väestötietojärjestelmään on rakennettava automatiikka, jolla varmistetaan toisaalta tietojen salassapito tarvittaessa ja toisaalta tietojen saanti luvallisiin tarkoituksiin.

28.11.2014

Suomen lainsäädännössä sijaissynnytysjärjestelyt ovat kiellettyjä. Työryhmän mietinnössä on tunnistettu epäselvää olevan, kuinka äitiyttä tulisi arvioida silloin, kun on kyse ulkomailla toteutetuista sijaissynnytysjärjestelyistä. Väestökisterikeskus yhtyy työryhmän näkemykseen oikeudellisen tilan selkiytymisestä, jos lakiin otettaisiin säännökset sovellettavasta laista ja ulkomaisten äitiyttä koskevien päätösten tunnustamisesta.

Väestökisterikeskuksen aiempaa arviota väestötietojärjestelmään tehtävien järjestelmämuutosten kustannuksista on tässä vaiheessa käsiteltävä vasta alustavana. Kustannuksiin vaikuttaa myös se, tulevatko valmisteltavana olevat vanhemmuutta ja vanhemmuuden suhdetta henkilön oikeudelliseen sukupuoleen säätelevien eri lakien muutokset voimaan samanaikaisesti. Tähän mennessä on kustannuksia jouduttu arvioimaan erillisinä hankkeina eri ministeriöille ja ehdotusten yhteensovittaminen väestötietojärjestelmässä vaatii vielä lisäselvityksiä. **Yhtä aikaa toteutettuina järjestelmämuutokset voidaan samalla suhteuttaa toisiinsa ja ennakoimattomilta, lisäkustannuksia aiheuttavilta jälkikorjauksilta vältytään.**

Väestökisterikeskuksella ei ole lausuntopyynnön johdosta muuta lausuttavaa.

Ylijohtaja

Hannu Luntiala

Johtaja

Tytti Ronkainen